

Tarkastuslautakunta 13.5.2020 § 19
Pöytäkirjan liite

V/HT\

Arviointikertomus 2019
Tarkastuslautakunta
13.5.2020

Arviointikertomus 2019

Kuva: Teemu Leino

Arviointikertomus 2019

Vihdin kunnan tarkastuslautakunnan 2017-2021 kolmas arviointityö on saatu päätökseen. Arviointikertomukseen on pyritty koostamaan olennaiset havainnot toimintavuodesta 2019. Aiemmillä vuosilla tuttua esitysmuodon käyttöä on päätetty jatkaa.

Taloudellisesti 2019 oli erittäin haastava. Suomen BKT:n kasvu hiipui prosentin tasolle, toisaalta kunnan verotulot nousivat yli 2 %. Perusturvakuntayhtymä Karviaisen kulut kasvoivat edellisvuodesta 5,7 %. Edellisen vuoden reilun viiden miljoonan alijäämä tuplaantui, ja vuoden lopussa kumulatiivista ylijäämää oli jäljellä vajaa seitsemän miljoonaa. Syksyn aikana koottiin VIHTA -talouden tasapainotusohjelma, jolla pyrittiin tasapainottamaan kunnan taloutta.

Tilikauden aikana nettoinvestoinnit olivat 16,1 miljoonaa euroa ja lainakanta kasvoi 24 miljoonalla eurolla. Kunnan talouskehitys on huolestuttavaa. Toiminnan tehostamista tulee jatkaa. Jatkossa tulostason ylläpito on tärkeää, jotta tulevat investoinnit kyetään rahoittamaan.

Tarkasteluvuonna valmistui kunnan historia suurin investointi, Kirkonkylän uusi koulukeskus Vihko. Samoin rakennusjärjestys saatiin pääosin lainvoimaiseksi. Kuntoportaati rakennettiin ja lentokenttää päällystettiin. Kaiken kaikkiaan kunnassa oli tekemisen meininki, ja haasteista huolimatta katsottiin luottavaisesti huomiseen.

Vihdissä 13.5.2020

Vihdin kunnan tarkastuslautakunta

Sisältö

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, toiminnan tarkoitus ja tavoite
2. Edellisten arviointikertomusten pohjalta tehtyjen toimenpiteiden arviointi
3. Strategian toimeenpano ja talouden arvioinnit
4. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen
5. Yhteenveto

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, toiminnan tarkoitus ja tavoite

- [Kuntalaki 410/2015](#)
- 121 § Tarkastuslautakunta
- Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:
 - 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
 - 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
 - 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
 - 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
 - 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
 - 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.
- Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.
- Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 25.2.2019 alkaen:

Varsinainen jäsen	Varajäsen
Mikko Lasanen (pj.)	Harri Hampori
Teemu Leino (vpj.)	Raine Jakka
Jari Karjalainen	Jaripekka Turtiainen
Anita Lehikoinen	Virpi Kokkonen
Päivi Lumikumpu	Heidi Nieminen

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut Saara Rahkonen-Rannikko ja 28.8.2019 alkaen Antti Luukkanen.

Valtuuston valitsemana tilintarkastajana on toiminut KPMG vastuullinen tilintarkastaja JHT, KHT Jorma Nurkkala ja 2.10.2019 alkaen JHT, KHT Juha Huuskonen.

Toimintamuodot ja painopisteet

- Tarkastuslautakunta kokoontui syksyn 2019 ja kevään 2020 aikana kymmenen kertaa
 - Kokouksissa arvioitiin kunnan toimia lautakunnan jäsenten vastualueiden mukaisesti.
 - Tilintarkastaja Juha Huuskonen osallistui kokouksiin 15.1.2019 ja 29.4.2020.
- Tarkastuslautakunnan toimikauden painopistealueet
 - 2017 hallintokeskus
 - 2018 sivistyspalvelut
 - **2019 Elinvoimapalvelut sekä Infra- ja tukipalvelut**
 - 2020 henkilöstö ja organisaation kehitys
 - Painopistealueita täydennetään ja arvioidaan vuosittain
- Arviointia varten kuultiin viranhaltijoita seuraavasti:
 - Kunnanjohtaja Erkki Eerola, 2.10.2019
 - Talousjohtaja Anne Arvola, 2.10.2019
 - Tekninen johtaja Matti Kokkinen, 20.11.2019
 - Ympäristöpäällikkö Sari Janhunen, 20.11.2019
 - Yhdyskuntatekniikan päällikkö Toni Keski-Lusa, 20.11.2019
 - Elinvoimajohtaja Petra Ståhl, 15.1.2020
 - Ilmastokoordinaattori Outi Manninen, 15.1.2020
 - Hallintojohtaja Noora Nordberg, 15.1.2020
 - Varhaiskasvatuspäällikkö Taina Vainio, 5.2.2020
 - Opetuspäällikkö Kirsi Hyvämäki, 5.2.2020
 - Nuorisopäällikkö Sampo Anttila, 5.2.2020
 - Karviaisen johtava lääkäri Mikko Purhonen, 4.3.2020
 - Karviaisen talouspäällikkö Eero Aitkoski, 4.3.2020
 - Karviaisen tarkastuslautakunnan pj. Terhi Mattila, 4.3.2020
 - Kunnanjohtaja Erkki Eerola, 1.4.2020
 - Talousjohtaja Henri Seppänen, 1.4.2020
 - Henkilöstöjohtaja Päivi Pohjola, 1.4.2020

Sidonnaisuusilmoitusten valvonta

- Kuntalain (410/2015) mukaan määrätyillä luottamushenkilöillä ja viranhaltijoilla on 1.6.2017 alkaen ollut velvollisuus ilmoittaa julkisesti sidonnaisuuksistaan.
- Vihdin kunnan julkaistut sidonnaisuusilmoitukset ovat luettavissa kunnan verkkosivuilla osoitteessa:
<https://www.vihti.fi/kuntana/hallinto-ja-paatoksenteko/sidonnaisuusrekisteri/>

2. Edellisten arviointikertomusten perusteella tehtyjen toimenpiteiden arviointi

➤ Tarkastuslautakunta:

- Kunnan vastine oli ryhmitelty selkeästi ja vastineet olivat hyviä. Jatkossa toivotaan kuitenkin varsinaisten arviointikertomuksen huomioiden sisällyttämistä itse vastineeseen luettavuuden parantamiseksi.
- Seuraaviin asioihin toivotaan kiinnitettävän huomioita myös jatkossa:
 - Kunnan pito- ja vetovoimaisuus
 - Nykyisille ja uusille asukkaille monipuoliset asumismahdollisuudet, toimivat palvelut ja kilpailukykyinen verotus.
 - Nykyisille ja uusille yrityksille houkutteleva yritystonttitarjonta ja kunnan palvelut yhden luukun kautta.
 - Talous
 - Toiminnan tehokkuuteen tulee panostaa myös jatkossa.
 - Investointien tulee vastata todellista tarvetta.
 - Lapset ja nuoret
 - Lasten ja nuorten hyvinvointiin tulee kiinnittää erityistä huomiota ja syrjäytymistä tulee ehkäistä.
 - Henkilöstön työhyvinvointi.
 - Henkilöstön hyvinvointiin tulee panostaa myös jatkossa.

3. Strategian toimeenpano ja talouden arvioinnit

- Talous (kunta)
 - Tulot
 - Toimintatuotot nousivat 0,5 miljoonaa euroa (+3,3 %)
 - Verotulot nousivat 2,8 miljoonaa euroa (+2,3 %)
 - Valtionosuudet nousivat 1,5 miljoonaa euroa (+6,8 %)
 - Menot
 - Perusturvakuntayhtymä Karviaisen kustannukset ylittivät 4,8 miljoonalla eurolla alkuperäisen talousarvion
 - Tilikauden alijäämäksi muodostui 10,3 miljoonaa euroa (alijäämä 5,1 M€)
- Työttömyysaste laski hieman (7,4 % -> 7,3 %)
- Kirkonkylän uusi VIHKO -koulukeskus avattiin.
- Väestönkasvu kääntyi hienoiseen laskuun (-0,21 %).

➤ Tarkastuslautakunta:

- Perusturvakuntayhtymä Karviaisen kustannusten kasvuun on kiinnitettävä erityistä huomiota.
- Kunnassa tulee harjoittaa talousmalttia ja jatkaa kunnan määrätietoista kehittämistä.
- Polarisoituvassa kuntakentässä Vihdin tulee olla vakaan talouden ja jatkuvan kehittymisen esimerkkikunta.
- Kunnan vetovoimaa on edelleen parannettava houkuttelemalla uusia asukkaita ja yrityksiä asettumaan kuntaan.

Suluissa muutos edelliseen vuoteen tai edellisen vuoden arvo

Henkilöstö (1/2)

- Kunnan strategian mukaisesti henkilöstötyön tavoitteeksi oli asetettu henkilöstön palveluasenteen ja toimintakulttuurin uudistaminen.
- Innovaatiopalkkiojärjestelmä lanseerattiin. 72 innovaatioesitystä, joista 17 palkittiin.
- Vuoden 2020 alussa otettiin käyttöön uusi henkilöstöjärjestelmä, joka tarjoaa jatkossa reaaliaikaisempaa tietoa päätöksenteon tueksi.
- Kunnan henkilöstöä oli vuoden 2019 lopussa 1179. (+13)
 - Henkilötyövuodet kasvoivat 40,12 htv.
- Henkilöstökulut vuonna 2019 olivat 48,9 M€ (+3,0 M€ / +6,5 %). Henkilöstökulujen osuus kunnan kuluista on 27,5 %
 - Erityisesti sivistyspalveluihin palkattiin lisää työntekijöitä (+20).
 - Määräaikaisten opettajien palkkaaminen koko vuodeksi nosti kuluja.
 - Kunta-alan lomarahaleikkaukset poistuivat.
 - Kunta-alan sopimuskorotukset nostivat henkilökustannuksia 2,4 %
- Lähtövaihtuvuus pieneni edellisestä vuodesta, mutta on silti varsin suuri eli 11,1 % (-0,6 %). Kriittisenä rajana pidetään 8 % lähtövaihtuvuutta.
 - Eläköityminen 2,4 %
 - Muu vaihtuvuus 8,7 %
- Sairaus- ja kuntoutustukipäivät 18,02 kalenteripäivää/henkilö (+0,5 kalenteripäivää)
 - Lisääntymistä erityisesti pitkissä, yli puoli vuotta kestäneissä ja lyhyissä muutaman päivän poissaoloissa.
 - Merkittävimmät sairauspoissaolojen syyt tuki- ja liikuntaelinten sairaudet (29 % sekä mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt (18,9 %)
- Työtapaturmat
 - Työtapaturmia 63 (65), korvauksia maksettiin 39 270 € (56 009 €), poissaoloja aiheutui 269 (567) kalenteripäivää
 - Työmatkatapaturmia 9 (12), korvauksia maksettiin 17 957 € (4 171 €), poissaoloja aiheutui 103 (23) kalenteripäivää
- Sosiaalisen pääoman mittauksen tulokset parantuneet (4,0 -> 4,21) Vastausprosentti 49 %

Suluissa muutos edelliseen vuoteen tai edellisen vuoden arvo

Henkilöstö (2/2)

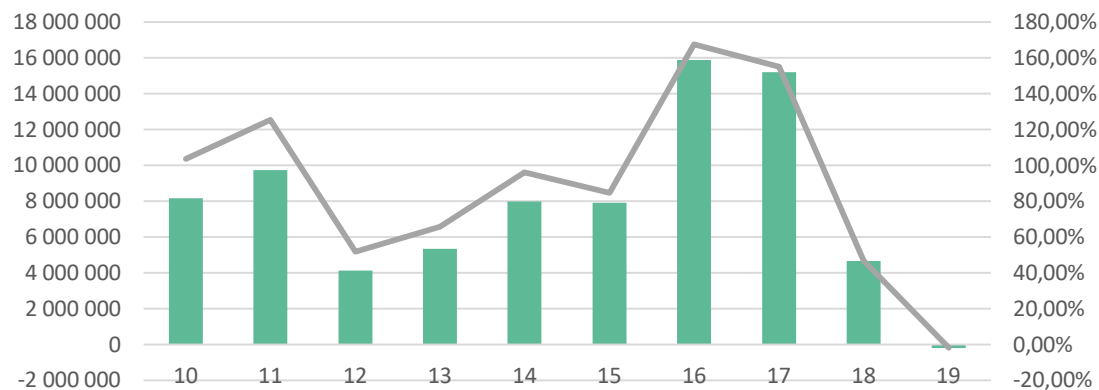
➤ Tarkastuslautakunta:

- Koko henkilöstö on oltava henkilöstökoulutuksen piirissä, ei pelkästään esimiestaso.
 - Henkilöstökoulutuksen ja ammattitaidon ylläpitoon tulee olla riittävästi resursseja.
 - Henkilöstön jaksamisesta on huolehdittava mm. toimivin sijaisjärjestelyin.
 - Tiedolla johtaminen tulee ulottaa myös henkilöstöhallintoon, ja varmistaa että uuden henkilöstöjärjestelmän käyttöönotto sujuu jouhevasti.
 - Vaikka lähtövaihtuvuus kääntyi hienoiseen laskuun, on löydettävä keinoja, jolla lähtövaihtuvuutta voidaan laskea.
 - Sairauspoissaolojen kasvu on huolestuttavaa. On löydettävä tapoja, joilla sairauspoissaolojen määrää voidaan laskea.
 - Työhyvinvointiin tulee panostaa enemmän, koko henkilöstö huomioiden.
 - Henkilöstökyselyiden vastausprosentti tulee saada kattavammaksi. Voitaisiinko vaikkapa jakaa lounaslippu tai vastaava palkkioksi henkilöstökyselyyn vastaamisesta?
 - Työtapaturmien määrä tulee saada pysyvästi matalammalle tasolle.
 - Palkanmaksuun tulee luoda hyväksyntäkäytäntö, ja henkilöstökulujen täsmäytykseen tulee kiinnittää huomiota.
-
- Tarkastuslautakunta toteaa, että henkilöstön osalta kunnassa on tehty hyvää työtä ja sitä tulee jatkaa.
 - Jokaisen kunnan työntekijän tulee kokea oma työ merkitykselliseksi!

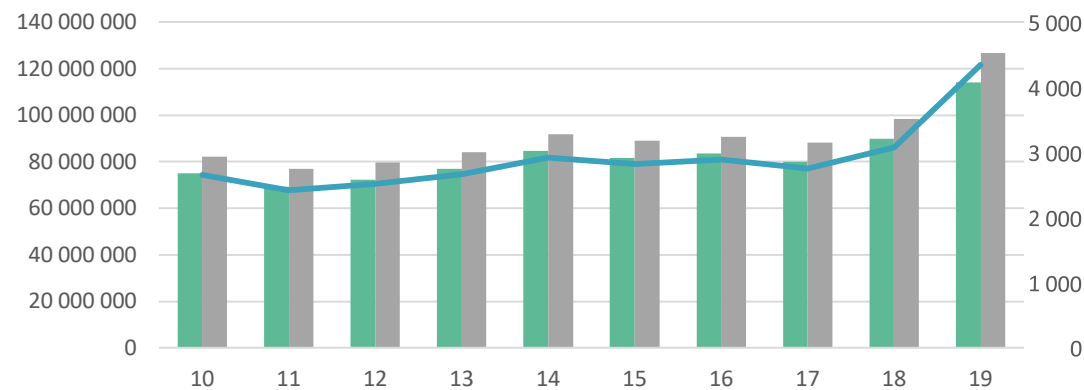
Talouden tunnusluvut

Kaaviot osoittavat kunnan, ei
konsernin lukuja, paitsi
lainojen osalta esitetty myös
konserniluvut.

Vuosikate € ja % poistoista

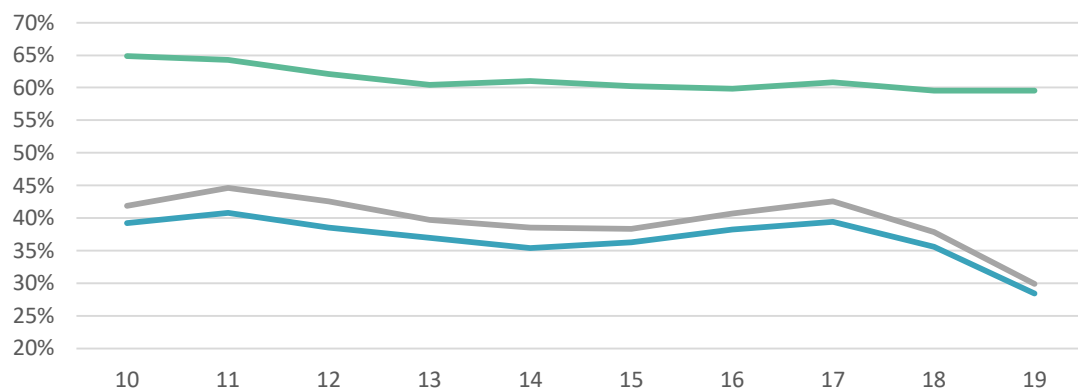

Lainakanta

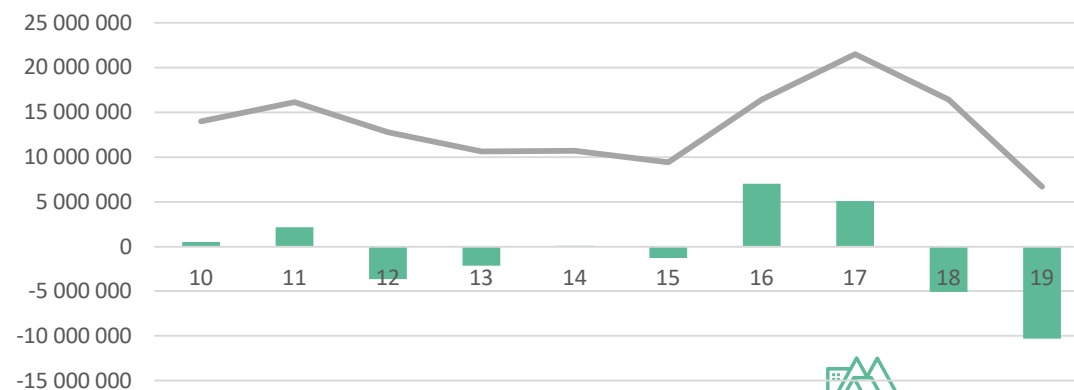

Kunnan ja konsernin lainakanta ja kunnan lainakanta per asukas

Omavaraisuusaste

Yli- ja alijäämätilien kehittyminen

Kunnan erityisen vaikea taloudellinen asema

- [Kuntalaki 210/2015](#) 118§ Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely
- Kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos vähintään toinen 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytyksistä täyttyy.
- Kuntalain mukainen arviointimenettely voidaan käynnistää, jos:
 1. kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää määräajassa
 2. kunnan konsernitaseeseen on kertynyt alijäämää viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa asukasta kohden tai
 3. kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena peräkkäisenä vuotena täyttäneet kaikki laissa säädetty raja-arvot, jotka ovat:
 - kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen;
 - kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (raja-arvot: vuonna 2016 20,89 % ja vuonna 2017 20,92 %);
 - asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla (raja-arvot: vuonna 2016 9 221 €/as. ja vuonna 2017 9 448 €/as.);
 - kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia.

Kunnan erityisen vaikea taloudellinen asema

	2018	2019	Kommentti	Kriteeri täyttyy / Ei täyty
Kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää määrääjassa	16 416 000	6 662 000	Kunnan tase on ylijäämäinen.	Ei täyty
Kuntakonsernin taseen alijäämä vähintään 1 000 €/as ja edellisvuonna 500 €/as	893	537	Kuntakonsernin tase on ylijäämäinen.	Ei täyty
TAI neljä tunnuslukua, joiden osalta raja-arvot täyttyvät kahtena vuonna peräkkäin:				
1. Kuntakonsernin vuosikate negatiivinen	8 447 000	3 075 000	Vuosikate on positiivinen	Ei täyty
2. Konsernin lainakanta ylittää maan kuntakonsernien keskiarvon vähintään 50 %:lla	Vihti: 3367	4350	Vuonna 2018 rajana oli 9805 €/asukas. Vuoden 2019 rajana oli 11541 €/asukas (arvio)	Ei täyty
	Keskiarvo: 6 537	7 694		
3. Kunnan tuloveroprosentti vähintään 1,0 yksikköäVihti: korkeampi kuin maan painotettu keskiarvo	Vihti: 20,50 %	20,50 %	Vuonna 2018 raja oli 20,84% Vuonna raja oli 2019 20,88%	Ei täyty
	Keskiarvo: 19,84 %	19,88 %		
4. Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus vähintään 50 %	57,20 %	66,80 %	Raja ylittyy	Täyttyy

- Kriisikuntakriteerit eivät täyty, mutta kehitys on huolestuttavaa.
- Huom.! Kriisikuntakriteerit on päivitetty ja uusia kriisikuntakriteereitä tullaan soveltamaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätöslukuihin.

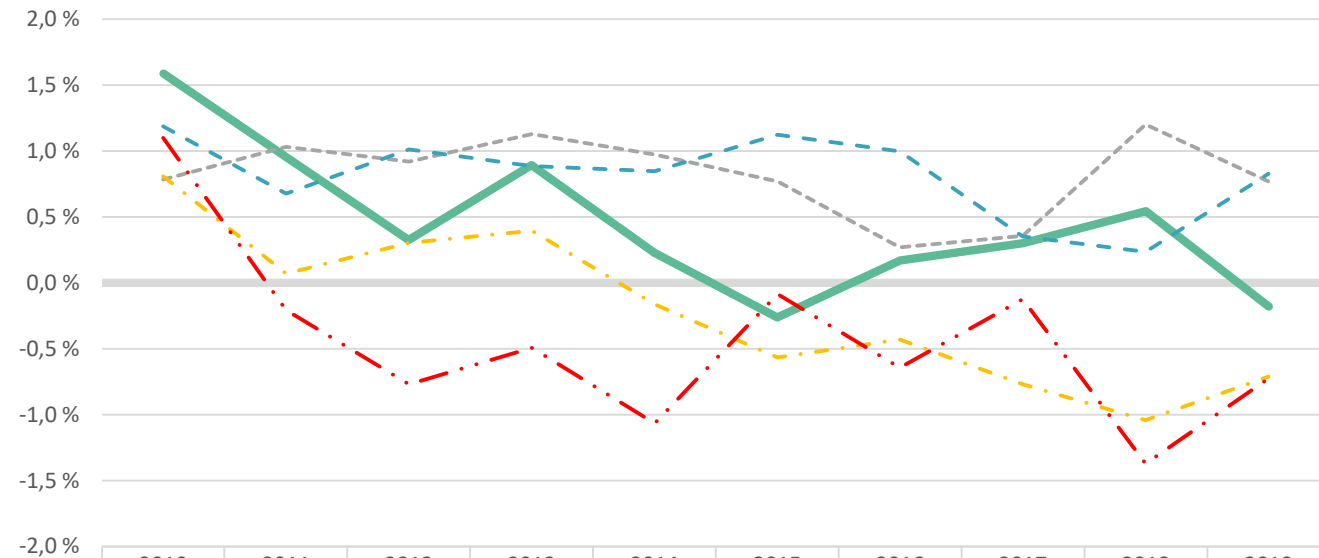
Asukasluvun kehitys

- Asukasluvun kehittyminen ei ole tavoitellulla tasolla.
- Vuoden 2019 lopussa Vihdin kunnassa oli 29 158 asukasta.
- Asukasluvun muutos oli -0,18 % (-53 henkilöä), kun tavoite oli +1,0 % (noin +290).
- Lisäksi ikärakenteen muutos tulee huomioida. Lapset vähenevät ja vanhuksien suhteellinen osuus kasvaa.

➤ Tarkastuslautakunta:

- Kunnan houkuttelevuutta asuinpaikkana tulee kohentaa, niin potentiaalisten uusien asukkaiden, kuin myös nykyisten asukkaiden silmissä (pitovoima).
- Keinoja ovat mm. toimivat palvelut, mukaan lukien joukkoliikenteen palvelut, monipuoliset asumismahdollisuudet ja asumisen kilpailukykyinen kustannustaso, kuten kuntastrategiassa on kirjattu.
- Samoin uusien investointien tulee tukea kuntastrategiaa ja tukea kunnan tavoiteltua väestönkasvua.

Asukasluvun suhteellinen muutos Vihti, Nurmijärvi, Kirkkonummi, Karkkila ja Lohja

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
— Vihti	1,6 %	1,0 %	0,3 %	0,9 %	0,2 %	-0,3 %	0,2 %	0,3 %	0,5 %	-0,2 %
- - - Nurmijärvi	0,8 %	1,0 %	0,9 %	1,1 %	1,0 %	0,8 %	0,3 %	0,4 %	1,2 %	0,8 %
- - - Kirkkonummi	1,2 %	0,7 %	1,0 %	0,9 %	0,8 %	1,1 %	1,0 %	0,4 %	0,2 %	0,8 %
- - - Lohja	0,8 %	0,1 %	0,3 %	0,4 %	-0,2 %	-0,6 %	-0,4 %	-0,8 %	-1,0 %	-0,7 %
- . - Karkkila	1,1 %	-0,2 %	-0,8 %	-0,5 %	-1,1 %	-0,1 %	-0,6 %	-0,1 %	-1,4 %	-0,7 %

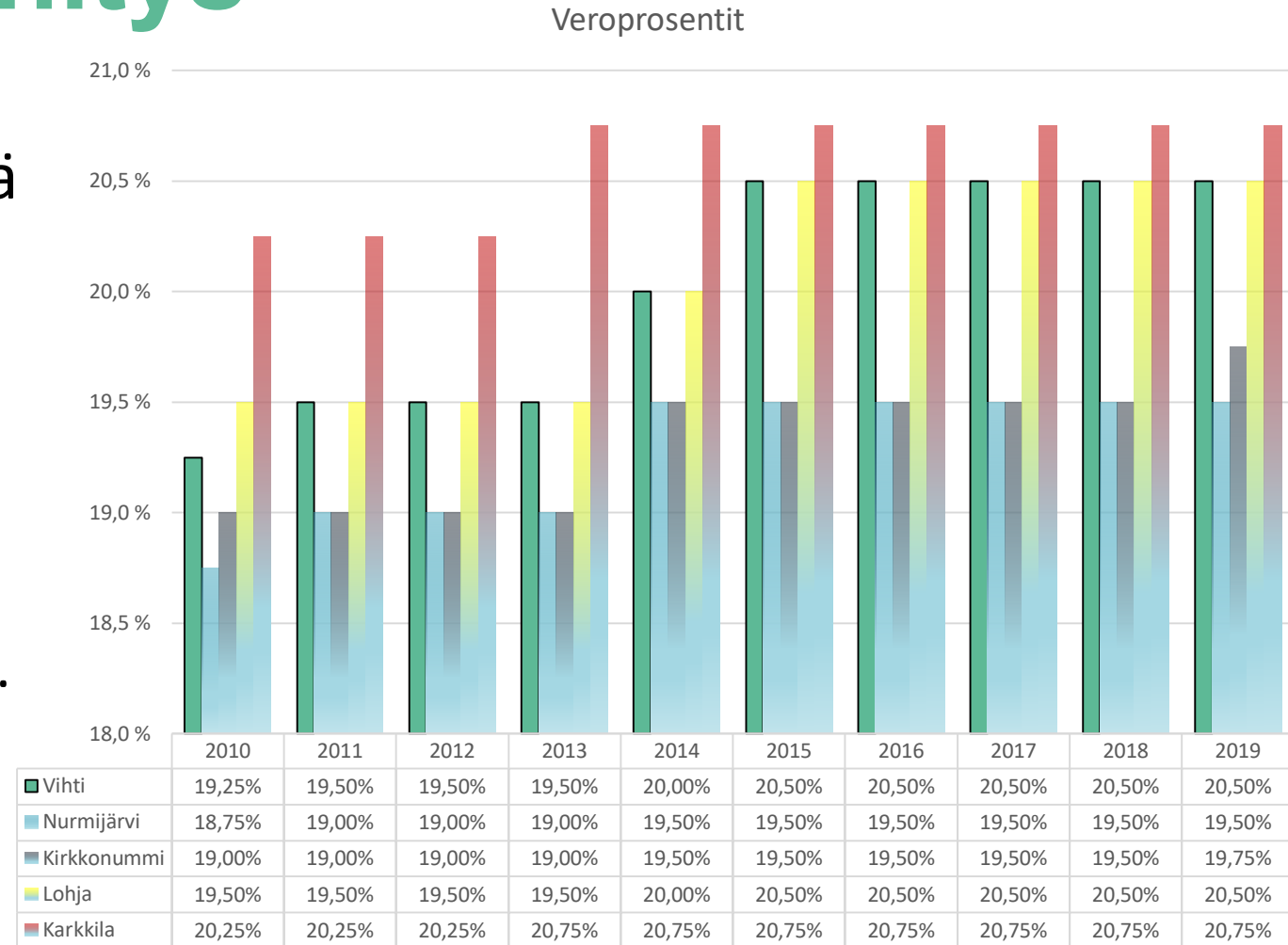
Huom! Lohjan asukasluvussa huomioitu tarkasteluajankohtana tehdyt kuntaliitokset

Veroprosentin kehitys

- Vihdin verotus on varsin kireää verrokkikuntiin verrattuna.

➤ Tarkastuslautakunta:

- Veroprosentin merkitys osana kunnan houkuttelevuutta asuinpaikkana tulee huomioida.

Kunnan konserni ja tytäryhteisöt

- Vihdin kuntakonsernin tytäryhteisöt ovat melko pieniä, ja niiden merkitys konsernitilinpäätöksessä on varsin vähäinen.
 - Merkittävimpänä tytäryhtiönä taseen perusteella Nummelan Aluelämpö Oy, muut tytäryhtiöt ovat kiinteistöjen omistusyhteisöjä.

➤ Tarkastuslautakunta:

- Vuokrantarkistuksen perusteet tulee dokumentoida ja arkistoida asianmukaisesti.
- Kunnan konserniohje tulee päivittää huomioimaan paremmin tilikauden aikana tapahtuvat valvontatoimet.

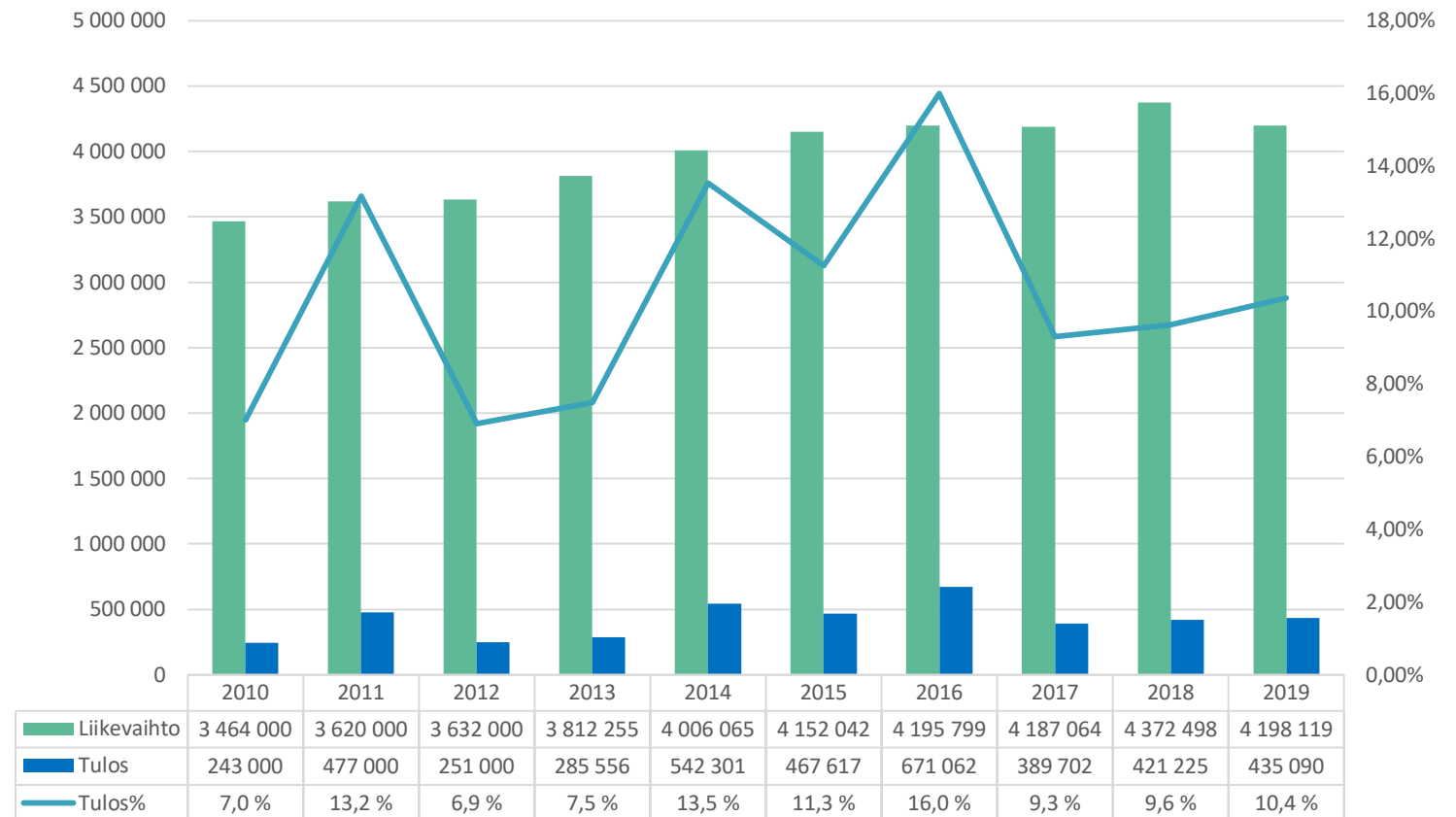
Vihdin vesihuoltolaitos

- Vesihuoltolaitoksen tehtävänä on tarjota asiakkailleen toimiva vesi- ja jätevesijärjestelmä kunnanhallituksen vahvistamalla toiminta-alueella.
- Vihdin vesihuoltolaitos on 1.1.2018 alkaen toiminut kirjanpidollisesti eriytettynä taseyksikkönä.
- Toimintatuotot laskivat, samoin toimintakulut. Toimintakate oli 24 % korkeampi verrattuna talousarvioon.
- Uusia liittymiä 36 kpl
- Investoinneista toteutui noin 82 % (edellisenä vuonna 60 %)
- Vesijohtoverkon digitaalinen mallinnus mahdollistaa verkoston laajentumisen, paremman suunnittelun ja varautumisen poikkeusoloihin.

➤ Tarkastuslautakunta:

- Vihdin veden toiminta on tuloksellista sekä toiminnallisesti että taloudellisesti.
- Kehotetaan kiinnittämään huomiota investointien suunnitteluun ja toteutuksen ajankäyttöön.

Vihdin vesi

Investoinnit

- Investointien määrärahojen sitovuustaso on talousarviossa määritelty toiminnoittain.
 - Alkuperäisessä talousarviossa investointimäärärahat olivat nettona -19,6 M€.
 - Muutetun talousarvion mukaan investointimäärärahat olivat nettona -18,5 M€.
 - Investointien toteuma oli nettona -16,1 M€
- Alla mainittu muutamia investointeja:
- Kunnanhallitus
 - Keski-Uudenmaan Työterveys Oy:n ja Uudenmaan työterveys Oy:n osakkeiden osto, -291 116 €
 - Henkilöstöjärjestelmä Populus, -247 786 €
- Kaavoitus- ja tekninen lautakunta
 - Tilapalvelun investoinnit olivat noin -10,2 miljoonaa euroa, merkittävimpana investointina kirkonkylän uusi koulukeskus VIHKO.
 - kunnallistekniikan noin -3,6 miljoonaa euroa
 - elinvoimapalveluiden noin -0,7 miljoonaa euroa
 - Vihdin Veden investoinnit olivat noin -1,6 miljoonaa euroa
 - ateria ja puhdistus -tulosalueen -0,3 miljoonaa euroa.
- Lasten ja nuorten lautakunta
 - Kirkonkylän koulukeskuksen ensikertainen kalustaminen, -802 887 €
- Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta
 - Kirkonkylän kirjaston ensikertainen kalustaminen -194 426 €
- Vesihuoltolaitos
 - Investointeja yhteensä -1,6 M€

➤ Tarkastuslautakunta

- Kokonaisuudessaan investointiohjelma jäi suunnitellusta.
- Kunnan ollessa vaikeassa taloustilanteessa tulee tulevien investointien osalta noudattaa erityisen suurta harkintaa. Vaikutukset toiminnan tehokkuuteen, kunnan houkuttelevuuteen asuinpaikkana ja yritysten investointikohteena tulee arvioida tarkoin.

Havaintoja taloushallinnon prosesseista

➤ Tarkastuslautakunta

➤ Hyväksymiskäytännöt

- Ostolaskujen hyväksymisoikeuksista on pidettävä ajantasaista luetteloa.
- Tilitoimiston laatimille muistiotositteille on luotava hyväksymiskäytäntö.

➤ Ohjeistus

- Riskienarviointia ja riskien seurannan prosesseja tulee tarkentaa osana sisäisen valvonnan toimintoja.
- Keskenäisten hankkeiden seuraamiseen ja raporttien selkeyteen kiinnitettävä huomiota.
- Käyttöomaisuuskirjanpidon järjestämisen vastuut tulee kuvata, ja prosessin tehtävänjako selkeyttää.

➤ Tilinpäätöksen laadinta

- Tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen laadintaprosessi on arvioitava huolellisesti ennen seuraavan tilinpäätöksen tekemistä. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota toimijoiden vastuisiin.

➤ Tiedolla johtamista ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä tulee edistää. Tämä on vastuullisen taloudenpidon perusedellytys.

➤ Jatkossa valtiosuuksista tulee tehdä päätös, jossa todetaan, voiko kunta tyytyä päätökseen.

Yhteenveto taloudesta

➤ Tarkastuslautakunta

- Kunnan tulorakennetta on vahvistettava.
 - Uusia hyviä veronmaksajia uusien asukkaiden ja yritysten muodossa.
 - Kiinteistöveropohjan kattavuutta tulee parantaa.
- Palvelutuotannon kustannustehokkuudesta on pidettävä huolta.
 - Kriittisesti arvioitava, kannattaako palveluja tuottaa itse vai ostaa ulkoistettuna.
- Tulevien investointien osalta tulee noudattaa talousmalttia, ja investoinnit on suhteutettava väestökehitykseen ja väestörakenteen muutokseen.
- Palvelutuotannon ja investointien osalta tulee huomioida vaikutukset talouteen ja kunnan houkuttelevuuteen asuinpaikkana (palvelut suhteessa verotukseen ja käyttömaksuihin).
- Investointien ja mahdollisen koronnousun takia on valmistauduttava korkokulujen kasvuun.
 - Lyhytaikaisten lainojen suhteellinen osuus lainasalkussa on kasvanut erittäin nopeasti.
- Hyvät talouden tunnusluvut eivät ole itsetarkoitus, vaan seurausta vastuullisesta taloudenpidosta.

4. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

- Toiminnalliset tavoitteet

- Vuodelle 2019 valtuusto oli asettanut 20 toiminnallista tavoitetta. (v. 2018 tavoitteita oli 23 kpl)
- Tavoitteille oli asetettu mittari ja suunta, mutta ei toteumatavoitteita.
- Tavoitteiden määrä oli sopiva, mutta strategisten tavoitteiden linkitys toimielimiin ja tulosalueisiin oli ontuva.
- Nyt merkittäviä toimintoja on jäänyt tavoitteiden ulkopuolelle
 - Työttömyyden pitkittymisen ehkäisy (työmarkkinatuen kuntaosuudet)
 - Nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja etsivä nuorisotyö (merkittävä vaikutus tuleviin tuloihin ja menoihin)
- Tavoitteiden on oltava merkityksellisiä, ja niiden tulee tukea jatkuvuutta ja pitkäjänteistä toimintaa.
- Valtaosalla tulosalueista ei ole yhtään strategista tavoitetta!

- Tarkastuslautakunta

- Tavoitteiden arviointikriteerien tulee sisältää myös tavoitetasot.
- Mahdollisuuksien mukaan tavoitteet tulee linkittää myös toimielimiin ja tulosalueisiin.
 - Esimerkiksi Lasten ja nuorten lautakunnalla on merkittävä budjettivalta, muttei käytännössä yhtään toiminnallista tavoitetta.

Toiminnallisten tavoitteiden yhteenveto

Strategian painopiste	Tavoite	Mittaroitu alitavoite	Toteuma (Tilinpäätös)	Toteuma (TarLa)*
AKTIIVISTEN IHMISTEN VIHTI	PAIKALLISEN TOIMINNAN TUKEMINEN	Valokuitu	2 %	40 %
		Osallistuva budjetointi	30 %	
		Tunnin juna	100 %	
	AVOIMUUS JA OSALLISUUS	Etelä-Nummelan liikuntamahdollisuudet	100 %	
		Lentokentän kehittäminen	100 %	
		Palautejärjestelmä	100 %	
	INNOVAATIOT JA KOKEILUT	Kannustepalkkiojärjestelmä	100 %	
VIHDISSÄ, VIHDIKÄ, VIHTIIN	LIKKUMISEN Uudet Muodot	Palveluliikenne	5 %	0 %
		Joukkoliikenteen saavutettavuus	100 %	
		Liityntäpysäköinti	100 %	
	ULKONA LIIKKUMINEN	Ulkoilureitit	30 %	
	SÄHKÖISET PALVELUT	Sähköiset asiointipalvelut	50 %	
	TOIMINTAKULTTUURIN MUUTOS	Asiakassuuntautuneempi toimintakulttuuri	50 %	
	ETÄTYÖ	Etätyön mahdollistaminen	100 %	
VAHVEMPAA ELINVOIMAA	YRITYSELÄMÄ	Sähköiset yrityspalvelut	80 %	
	MAANKÄYTTÖ	Strateginen yleiskaava	90 %	
	MARKKINOINTI	Vihdin tunnettuus	100 %	
	ILMASTOSTRATEGIA	Ilmastostrategia	50 %	
	HENKILÖSTÖN PALVELUASENNE	Henkilöstön palveluasenne	50 %	
	TALOUDEN TASAPAINO	Tiedolla johtaminen	100 %	

Mittaroiduista alitavoitteista käytetty tässä yhteydessä tarkastuslautakunnan käyttämiä lyhyitä, epävirallisia nimiä.

* Tarkastuslautakunnan näkemys tavoitteen toteumasta, jos näkemys poikkeaa tilinpäätöksessä esitetystä.

Aktiivisten ihmisten Vihti

PAIKALLISEN TOIMINNAN TUKEMINEN	
Valokuitu	40 %
Osallistuva budjetointi	30 %
Tunnin juna	100 %
AVOIMUUS JA OSALLISUUS	
Etelä-Nummelan liikuntamahdollisuudet	100 %
Lentokentän kehittäminen	100 %
Palautejärjestelmä	100 %
INNOVAATIOT JA KOKEILUT	
Kannustepalkkiojärjestelmä	100 %

- Seitsemän tavoitetta, toteuma keskimäärin 81,4 %
- Valokuidun osalta tavoite ei täyttynyt. Toisaalta hankkeeseen liittyi riskejä, jotka tiedostettiin.
- Osallistuva budjetointi ei toteutunut, johtuen hallintoasiantuntijan irtisanoutumisesta.

➤ Tarkastuslautakunta:

- Nopeat tietoliikenneyhteydet ovat tulevaisuudessa sähköön rinnastettava peruspalvelu, joten on löydettävä ratkaisu koko kunnan alueen saamiseksi nopeiden tietoliikenneyhteyksien piiriin.
- Kuntalaisaktiivisuutta parantavaa osallistuvaa budjetointia tulee jatkaa ja kehittää.

Toteumassa käytetty Tarkastuslautakunnan arviota

Vihdissä, Vihdistä, Vihtiin

LIKKUMISEN UUDET MUODOT	
Palveluliikenne	15 %
Joukkoliikenteen saavutettavuus	100 %
Liityntäpysäköinti	100 %
ULKONA LIKKUMINEN	
Ulkoilureitit	30 %
SÄHKÖISET PALVELUT	
Sähköiset asiointipalvelut	50 %
TOIMINTAKULTTUURIN MUUTOS	
Asiakassuuntautuneempi toimintakulttuuri	50 %
ETÄTYÖ	
Etätyön mahdollistaminen	100 %

- Seitsemän tavoitetta, toteuma keskimäärin 63,6 %
- Palveluliikenteen käyttömäärät pysyivät edellisvuoden tasolla.
- Ulkoilureittejä ei juurikaan tehty, mutta niitä mainostettiin.
- Sähköiset asiointipalvelut. Alusta hankittiin ja palautejärjestelmä luotiin.
- Asiakassuuntautuneemman toimintakulttuurin edistäminen jäi puolitiehen.

➤ Tarkastuslautakunta:

- Kunnan tulee jatkaa ratkaisukeskeisen ja vihtiläisiä rakentavalla tavalla palvelevan toimintakulttuurin kehittämistä.
- Sähköisten asiointipalveluiden käyttöä on lisättävä.
- Joukkoliikenteen kehittämistä on jatkettava.
 - Ensimmäisenä on koostettava sähköinen yhteisaikataulu kaikista kunnan alueella liikkuvista bussivuoroista. Samoin pysäkkiaikataulut tulee lisätä ja niiden tiedot päivittää.
 - Kun palvelulupauksen valmistelu ja kilpailutus on saatu päätökseen, on palveluliikennettä parannettava ja kuntalaisten tietoisuutta palvelusta lisättävä.

Toteumassa käytetty Tarkastuslautakunnan arviota

Vahvempaa elinvoimaa

YRITYSELÄMÄ	
Sähköiset yrityspalvelut	80 %
MAANKÄYTTÖ	
Strateginen yleiskaava	90 %
MARKKINOINTI	
Vihdin tunnettuus	100 %
ILMASTOSTRATEGIA	
Ilmastostrategia	50 %
HENKILÖSTÖN PALVELUASENNE	
Henkilöstön palveluasenne	50 %
TALOUDEN TASAPAINO	
Tiedolla johtaminen	100 %

- Kuusi tavoitetta, toteuma keskimäärin 78,3 %
- Ilmastostrategian toteutusta suunniteltiin, mutta tekoja ei ehditty toteuttaa.
- Henkilöstön palveluasenne -tavoitteesta toteutettiin esimiesvalmennus ja toimenpideohjelmien seuranta, muttei palautteen keräämistä ja toiminnan kehittämistä.

➤ Tarkastuslautakunta:

- Henkilöstön palveluasenteeseen on jatkossakin panostettava, jotta kunta muovautuisi ratkaisukeskeiseksi palveluorganisaatioksi ja toimisi toiminnan mahdollistajana.
- Ilmastostrategian suunnitellut toimenpiteet tulee viedä päätökseen.

Toteumassa käytetty Tarkastuslautakunnan arviota

Talousarvion toteutumisvertailu toimielimittain

- Toimintakatteen toteuman ja muutetun talousarvion erotus:

Toimielin	Erotus
Keskusvaalilautakunta	-1 222
Tarkastuslautakunta	-1 248
Kunnanhallitus*	-859 757
Lasten ja nuorten lautakunta	175 738
Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta	1 661
Kaavoitus- ja tekninen lautakunta*	52 920
Ympäristölautakunta	79 127
Koko kunta	-1 615 639

- Vuoden 2019 aikana tehtiin talousarvioon 3,8 M€ lisäykset:

3.6.2019	Lasten ja nuorten lautakunta	102 250 €
9.9.2019	Kunnanhallitus (Karviainen)	1 195 000 €
9.12.2019	Lasten ja nuorten lautakunta	450 000 €
9.12.2019	Kunnanhallitus (Karviainen)	2 041 000 €

- Koko kunnan osalta toimintakatteen tavoitteesta jäätin yli 1,6 M€.

➤ Tarkastuslautakunta:

- Jatkossa talousarvion toteutumisvertailua on selkeyttävä siten, että yhteenvedosta on selkeästi todettavissa toteumat ja poikkeamat sitovuustasoittain.
- Samoin tulee kiinnittää erityistä huomioita talousarvion kannustavuuteen ja realistisuuteen.

* = Sitovana tavoitteena toimintakate, josta vähennetään pysyvien vastaavien myyntivoitot.

Kunnanhallitus

- Tarkasteluvuonna toteutettiin Vihta -talouden tasapainotusohjelma. Ohjelman vaikuttavuudesta ei ole saatavilla vielä tietoa.
- Osallistuvan budjetoinnin toteutus jäi puolitiehen.
- Palvelukeskusten tavoitteiden seuranta ja raportointia tulee kehittää.
- Sepänpiha kotinäyttelyn valmistelu toi kunnalle myönteistä julkisuutta.

➤ Tarkastuslautakunta

- Kuntalaisia aktivoivia toimintatapoja (kuten osallistuva budjetointi) on jatkettava ja kehitettävä edelleen.
- Kunnan digitalisointia tulee jatkaa (esim. sähköiset prosessit, tiedolla johtaminen)
- Riskienarvioinnin ja riskien seurannan prosesseja on kehitettävä osana sisäisen valvonnan toimintoja.

Perusturvakuntayhtymä Karviainen

- Toiminta
 - Perusasiakastyö toimii, hoitojonot ovat varsin maltilliset
 - Menossa hyviä kehityshankkeita
 - Esimerkiksi hammashoidossa yhden pysähdyksen taktiikka, Lean -toiminnan lisäämistä
 - Palvelutuotannon kustannusongelmat
 - Omaan toimintaan on panostettu ja vähennetty kalliita palveluostoja. Nyt ostojen osuus 50 %.
 - On yhä paljon osa-alueita, joissa ei ole omaa palvelutuotantoa laisinkaan: vammaispalvelut, lastensuojelu ja vanhustenhoito. Osa palvelutuotannosta pitäisi olla omaa, osa ulkoistettua, jotta olisi tietoa todellisista kustannuksista.
 - Erikoissairaanhoidon tarpeen kasvu jatkuu Vihdissä (johtuen ikärakenteen muutoksesta).
- Henkilöstö
 - Runsaasti henkilövaihdoksia johdossa, nyt tilanne toivottavasti stabilisoituu ja toimintaa voidaan vakauttaa.
 - Henkilöstön saatavuudessa on haasteita, mutta lääkärien saatavuus on hyvä. (Nuorten lääkärien yhdistyksen ja Lääkäriliiton kysely 2019: Karviainen on suositelluin koulutuspaikka, NPS 100)
- Toimitilat
 - Nykyiset toimitilat eivät tue tuloksellista toimintaa.
- Talous
 - Kaikilla palvelulinjoilla kulut ylittäneet talousarvion
 - Perheiden palvelulinja, + 1,75 miljoonaa euroa
 - Työikäisten palvelujen palvelulinja, + 2,26 miljoonaa euroa
 - Ikäihmisten palvelujen palvelulinja, + 156 000 euroa
 - Erikoissairaanhoidon hoito oli kallista HUS:ssa 2019.
 - Talousraportointi oli hidasta, ja tarkkuudessa oli toivomisen varaa.

Perusturvakuntayhtymä Karviainen

➤ Tarkastuslautakunta

- Tarkastuslautakunta edellyttää, että Karviaisen talousraportointi kunnan suuntaan on tarkkaa ja ajantasaista.
- Kunnassa aloitettu tiedolla johtaminen uloitettava myös Karviaisen toimintaan.
- Talousarvion realistisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.
- Tiedossa olevista tulevista talousarviomuutoksista on informoitava viipymättä osakaskuntia, ja toimenpiteet tulee aloittaa välittömästi. Samoin on selvitettävä toimenpiteiden toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset.
- Tulevat investoinnit ja toiminnan painopistemuutokset on huomioitava päätöksenteossa.
- Kunnan tulee määrittää tahtotila Nummelan terveysaseman osalta.
- Palvelutuotantoa on tehostettava, esimerkiksi ikäihmisten hybridiyksikkö voisi olla toimintaa tehostava investointi.
- Ikärakenteen muutokset on huomioitava kaikessa päätöksenteossa.

Lasten ja nuorten lautakunta

- Tuntikehys
 - Tuntikehys on jatkanut kasvuaan, ja kasvu on ollut osin ennakoimatonta.
 - Erityislasten suhteellinen määrä on kasvanut.
- Varhaiskasvatus
 - Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä vähenee.
 - Osallistumisaste samaan aikaan nousee, ja haastavien lasten suhteellinen määrä on kasvanut.
- Henkilöstö
 - Sijaisten vakinaistaminen on tuonut toimintaan jatkuvuutta.

➤ Tarkastuslautakunta

- Nuorten hyvinvointi
 - Tarkastuslautakunta kantaa erityistä huolta nuorten hyvinvoinnista. Hyvinvointi polarisoituu, ja ongelmatapauksia on yhä enemmän. Ennaltaehkäisevään toimintaan tulisi panostaa riittävästi, jotta kalliilta ratkaisuilta (esim. sijoitetun lapsen vuosikustannus 100 000 €) välttyttäisiin.
- Opiskelurauha
 - Koulussa tulee taata opiskelurauha, eikä voida sallia, että muutama opiskelija rikkoo koko luokan opiskelurauhan. Tarkastuslautakunta kannustaakin etsimään uusia keinoja opiskelurauhan parantamiseksi.
- Henkilöstö
 - Henkilöstön jaksamiseen on kiinnitettävä huomiota myös jatkossa.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan lautakunta

- Kirjasto
 - Kirkonkylän uusi kirjasto avautui. Hienot tilat. Omatoimikirjaston käyttöönotto vielä kesken.
 - Asukaskohtaiset lainamäärät kasvaneet.
- Museo
 - PopUp -museo ja Junalla Nummelaan -näyttely
 - Näyttelyiden määrä ja kävijämäärä kasvussa.
- Kulttuuripalvelut
 - Aiempi kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtajan virka jaettiin kirjastotoimenjohtajan ja kulttuurituottajan virkaan.
 - Galleria Pictor tavoittaa laajasti kuntalaisia.
 - Kehityshankkeita ja yhteistoimintaa Vihdin Museon kanssa.
- Liikuntapalvelut
 - Suomen liikkuvien kuntien kolmas sijoitus.
 - THL:n TEA-viisari -mittaristolla liikuntapalveluiden toiminta on varsin hyvää.
- Palvelujen kustannukset esitelty havainnollisesti, €/suorite ja €/asukas.

➤ Tarkastuslautakunta

- Kokonaisuudessa kulttuuri- ja liikuntapalveluiden toiminta on tuloksellista. Pienehköllä budjetilla on saatu luotua hienoa toimintaa. Kulttuuri- ja liikuntapalvelut tekevät arvokasta työtä huolehtimalla omalta osaltaan kuntalaisten henkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista.
- Kulttuuri ja vapaa-ajan toimintojen merkitys kuntalaisten hyvinvointiin ja kunnan houkuttelevuuteen asuinpaikkana tulee huomioida jatkossakin.

Kaavoitus- ja tekninen lautakunta

- Strategista yleiskaavaa edistettiin.
- Maapoliittinen ohjelma hyväksyttiin.
- Kirkonkylän uusi koulukeskus saatiin valmiiksi.
- Uuteen N2000 -korkeusjärjestelmään siirryttiin.
- Digitalisaatiota edistettiin kehittämällä paikkatietoaineistoja ja rajapintoja.
- Aloitettiin kahden työpaikka-alueen asemakaavaprosessi.
- Valmisteltiin Sepänpiha kotinäyttelyä.
- Rakennusten myyntiohjelma ei edennyt tarkasteluvuonna.
- Valmius- ja varautumissuunnitelman laatiminen siirtyi edelleen.

➤ Tarkastuslautakunta

- Strateginen yleiskaava on saatava voimaan kuluvan vuoden aikana.
- Rakentamisen ohjaamisessa tulee toteuttaa kunnan hyväksyttyä strategiaa ”Asu siellä, missä elät”, ja mahdollistaa erilaiset asumistavat.
- Prosessien tehostamista ja digitalisointia on jatkettava.
- Kaavoituksella on luotava uusia houkuttelevia sijoittumispaikkoja asukkaille ja yrityksille - eli luoda kannattavan kasvun edellytykset.

Ympäristölautakunta

- Rakennusjärjestys saatiin valtaosin lainvoimaiseksi.
- Ilmastostrategia on suunniteltu, mutta ei vielä toteutettu.
- Vesiensuojeluhankkeita edistettiin.
- Paperiarkiston digitointi aloitettu. Muutos kohentaa palvelukykyä tulevaisuudessa.
- Rakennus- ja huoneistorekisterin tietoja päivitettiin. Vaikutukset näkyvät 2021 kiinteistöverotuksessa.
- Valtaosa teollisuudesta on pohjavesialueella tai niiden välittömässä läheisyydessä. Tämä korostaa ympäristövalvonnan merkitystä. Pohjavesien pilaantuminen on todellinen riski raakaveden tuotannolle.

➤ Tarkastuslautakunta

- Rakennusjärjestys tulee saada voimaan kokonaisuudessaan kuluvan vuoden aikana.
- Rakentamisen ohjaamisessa tulee toteuttaa kunnan hyväksyttyä strategiaa ”Asu siellä, missä elät” ja mahdollistaa erilaiset asumistavat.
- Rakennus- ja huoneistorekisteri on saatettava ajan tasalle, jotta kiinteistöveron kattavuus olisi parempi.

5. Yhteenveto (1/2)

- Tarkkaa taloudenpitoa on jatkettava:
 - tulopohjaa vahvistaa
 - menokuria jatkaa, erityisesti Karviaisen osalta
 - investoinnit suhteutettava todelliseen tarpeeseen (mm. koulut ja terveydenhoidon tilat)
- Strategian jalkautusta on jatkettava:
 - Rakennusjärjestys ja Strateginen yleiskaava on saatava valmiiksi.
 - Samoin nopeiden tietoliikenneyhteyksien yleistymistä on edistettävä.
- Tiedolla johtamiseen on panostettava. Tietojärjestelmien välisiä integraatioita tulee parantaa ja näin mahdollistaa reaaliaikaisen tiedon käyttö päätöksenteossa.
 - Jatkossa on varmistettava, että taloushallintopalveluiden tuottajalla on riittävät resurssit. Ilman luotettavaa pohjadataa tiedolla johtaminen ei toimi.
- Henkilöstön hyvinvoinnista on huolehdittava, ja koko henkilöstö on sitoutettava kunnan kehittämiseen. Henkilöstökoulutusten tulee kattaa myös suoritusporras.

Yhteenveto (2/2)

- Pääkaupunkiseudun läheisyys on hyödynnettävä, ja tarjottava uusille sekä nykyisille asukkaille kohtuuhintainen ja viihtyisä asuinympäristö toimivine palveluineen – mukaan lukien toimiva joukkoliikenne.
- Edunvalvontaa Tunnin junan osalta tulee jatkaa.
- Työpaikkaomavaraisuutta on parannettava huomioimalla yritysten tarpeet jatkossa paremmin, mm. kaavoituksen keinoin.
- Toiminnalliset tavoitteet
 - Mittarointi ja tavoitetasot tulee selkeyttää. Samoin on määritettävä, kuka tulkitsee tavoitteet täyttyneeksi. Tavoitteet tulee myös linkittää tulosalueisiin mahdollisuuksien mukaan.
- Jatkossa esimiehille on toimitettava säännöllisesti yhteenveto alaisille maksetuista palkoista.

Kunnassa on tekemisen meininki ja Tarkastuslautakunta katsoo tulevaisuuteen positiivisesti.

Tarkastuslautakunta kiittää kaikkia kunnan työntekijöitä ja luottamushenkilöitä!

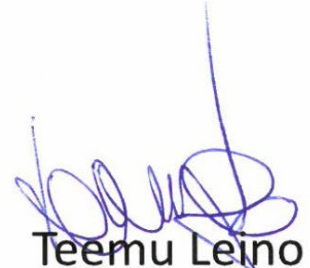

Vihdin Kunnan tarkastuslautakunta

Vihdissä 13.5.2020

Mikko Lasanen
pj.

Teemu Leino
vpj.

Jari Karjalainen

Anita Lehikoinen

Päivi Lumikumpu

V/HT\